

69 ברוחבם של מים הניגרים מפי הפה.
 60 הגמרא מביאה את הפסוקים בנבואת יחזקאל אודות הנחל שיצא
 61 מקודש הקדשים ומבארת אותם. אומרת הגמרא: כתיב (יחזקאל מז
 62 ב-ה) 'וְהָיָה מִן הַמַּיִם מִן הַחַתָּה הַיְמָנִית. בְּצֵאת הַמַּיִם קָדִים, וְקִין
 63 בְּיָדוֹ, וַיֵּצֵא אֶלֶף פֶּאֶמָה, וַיַּעֲבֹרֵנוּ בָּמִים, מִי אֶפְסָיִם' – כשיצאו המים
 64 מהכתף הדרומית של הר הבית, היה המלאך הדובר אל יחזקאל
 65 מחזיק בידו קנה מידה וימדוד אלף אמה אורך בתוך זרימת המים
 66 והעבירו במים. מבארת הגמרא מהו 'מי אֶפְסָיִם', שהגיעו המים עד
 67 קרסוליה – הקרסוליים, שכן לא היה הנחל עמוק. ממשיך הפסוק
 68 ואומר, 'וַיֵּצֵא אֶלֶף וַיַּעֲבֹרֵנוּ בָּמִים מִי בְּרָכִים' – ולאחר מכן המשיך
 69 למדוד עוד אלף אמה והעמיקו המים. מבארת הגמרא מהו 'מי
 70 בְּרָכִים', שהגיעו המים עד בְּרָכִיָּה – הברכיים. ממשיך הפסוק
 71 ואומר, 'וַיֵּצֵא אֶלֶף וַיַּעֲבֹרֵנוּ מִי מִתְּנִים' – ולאחר מכן המשיך למדוד
 72 עוד אלף אמה והעמיקו המים. מבארת הגמרא מהו 'מי מִתְּנִים',
 73 שהגיעו המים עד מִתְּנִיָּם – המתניים. מִכָּאן וְאֵילָף 'וַיֵּצֵא אֶלֶף נָחַל
 74 אֲשֶׁר לֹא אוֹכֵל לְעֹבֵר' – ולאחר מכן המשיך למדוד עוד אלף
 75 והעמיקו המים עד כי לא יכול אדם לעבור בהם, ולא זו בלבד
 76 שאין אדם יכול לעבור במים אלה, אלא אֲפִילוּ לְבִירְדִּין – ספינה
 77 גדולה אינה יכולה לעבור בו. מִכָּאן וְאֵילָף 'וַיֵּצֵא אֶלֶף נָחַל
 78 גְּדוֹלָה אִינֶה יוֹכֵלָה לְעֹבֹר בוֹ. מֵאִי מַעֲקָם – מניין לנו שאפילו ספינה
 79 (כא) 'כי אם שם אדיר ה' לנו מקום נְהָרִים, יְאִרִים רַחֲבֵי יָדַיִם, בַּל
 80 תֵּלֶךְ בוֹ אֲנִי שֵׁט, וְצִי אֲדִיר לֹא יַעֲבֹרֵנוּ', הרי שאפילו ספינות גדולות
 81 לא יכולים לעבור בנחל זה.
 82 מבארת הגמרא: מִכָּאן מֵה לֹא יוֹכֵלוּ לְעֹבֹר אֶת הַמַּיִם בְּסִפִּינָה
 83 גדולה, משום ריבוי המים, שנאמר 'כִּי נָאוּ הַמַּיִם מִי שָׁחוּ, מָהוּ 'מִי
 84 שָׁחוּ' שהמים יגאו ויתגדלו עד כי לא יוכלו מְלִשּׁוֹט בהם. ומצינו
 85 ש'שחו' היינו לשוט, שֶׁאִמְרַן חֲזָנָה, בְּאַתְרֵינוּ קָרוֹ לְשִׁימָא שָׁחוּנָא
 86 – במקומנו השייט נקרא 'שחב' (וכריה יג א) 'כִּינִים הָיוּ מִקֹּדֶשׁ מִהַפְּסוֹק (ישעיה כה יא)
 87 'פֶּרֶשׁ דִּי קִרְבָּו בְּאֲשֶׁר יִפְרֹשׁ הַשּׁוֹחֶה לְשָׁחוֹת' דהיינו השייט
 88 במשוט.
 89 מפרשת הגמרא את כפילות הלשון שבפסוק 'הַשּׁוֹחֶה לְשָׁחוֹת'.
 90 מבארת הגמרא: מָהוּ 'לְשָׁחוֹת', אֲמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן, שְׁהוּא
 91 מִלְשׁוֹן שִׁיחָה ודיבור שיהיו מים אלה מִיִּין הַמִּתְמַלְלִין בְּעֵלְמָא – מים
 92 המדוברים בעולם מחמת ריבוי הניסים שיהיה בהם.
 93 הגמרא מביאה פסוק בזכריה העוסק במעייני זה, ומביאה מחלוקת
 94 אמוראים בביאורו: כתיב (זכריה יג א) 'כִּינִים הָיוּ מִקֹּדֶשׁ מִקֹּדֶשׁ
 95 לְבֵית דָּוִד וְלִישְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם לְחַטָּאת וְלִנְדָּה' והוא מעיין זה היוצא
 96 מבית קודש הקדשים, ומאותו היום והלילה יהיו מים חיים
 97 בירושלים כמו שמפרש והולך. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן בָּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן
 98 פִּירֵשׁ, שֶׁהַמַּיִם הַזֵּהוּ מִבֵּית דָּוִד וְעַד יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם הֵם יְהוּ
 99 בְּשֵׁרִים לְטִבִּילַת נְדָה כיון שיש בהם ארבעים סאה, וְלַחַטָּאת –
 100 לאפר פרה שצריכים בו מים חיים. ואילו המים הזורמים מִכָּאן
 101 וְאֵילָף – מחוץ לירושלים, כיון שמתערבים בהם מים שאינם מים
 102 חיים, מִי תַעֲרֹבֹת הֵם, והרי הם רק בְּשֵׁרִים לְטִבִּילַת נְדָה שצריכה
 103 ארבעים סאה ואינה צריכה מים חיים, וּפְסוּלִים לְמִי חַטָּאת
 104 שצריכים בהם מים חיים. אֲמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר לְחִלּוֹק עַל רַבִּי יוֹנָתָן,
 105 שאכן המים הזורמים מִבֵּית דָּוִד וְעַד יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם הֵם בְּשֵׁרִים
 106 לְטִבִּילַת נְדָה וְלַחַטָּאת, אבל המים הזורמים מִכָּאן וְאֵילָף אל מחוץ
 107 לירושלים מִי קַפְּרִיּוֹת הֵן – 'קטפרס' הוא לשון שיפוע שהמים
 108 נופלים במדרון, והרי הן פְּסוּלִין לְטִבִּילַת נְדָה מדין וזחלין וְלַחַטָּאת
 109 משום שאינם מים חיים.
 110 חזרת הגמרא לביאור פסוקי נבואת יחזקאל על המים היוצאים
 111 מבית קודש הקדשים. אומרת הגמרא: כתיב (שם מז ח) 'וַיֵּאמֶר אֵלֵי
 112 הַמַּיִם הָאֵלֶּה יוֹצְאִים אֶל הַגְּלִילָה הַקְּדִמּוֹנִית' – אל הגליל לצד מזרח
 113 ושם זֶה יָם שֶׁל מִכְבֹּ. והמשיכו המים וְיָרְדוּ אֶל הַעֲרֶבָה, זֶה יָם שֶׁל
 114 מִכְבָּרָא – ים הכנרת. והמשיכו המים 'נָכְאוּ הַיָּמָה', זֶה יָם הַמֶּלַח
 115 העומד בתוך ארץ ישראל. והמשיכו המים וירדו 'אֶל הַיָּמָה
 116 הַמּוֹצְאִים, זֶה הָיָה הַיָּדוּל' – ים אוקיינוס. מפרשת הגמרא: וְקָמָה
 117 נִקְרָא שְׁמוֹ שֶׁל הַיָּם הַגָּדוֹל 'מוֹצְאִים' בלשון 'ציאה', בִּנְגַד שְׁתֵּי

1 שֶׁל נִיפּוֹף הַמַּיִם בָּחָה, שמכיון שמעיין השילוח שממנו לקחו את
 2 המים לניסוך היה בצד דרום לפיכך מכניסים אותם בשער זה. רבי
 3 אֱלֵעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר, הִטַּעַם לִקְרִיאת שֵׁם זֶה הוּא, כִּי בּוֹ הַמַּיִם
 4 מִפְּכִים וְעֵתִידִין לְהוֹיֵא יוֹצְאִין מִתַּחַת מִסְּתָה הַכִּיָּת – המעיין שעתידי
 5 לצאת מבית קדשי הקדשים יתגבר בהגיעו לשער זה, וכמו
 6 שמפרש בגמרא.
 7 לְעוֹמָתָן – כנגד השערים שבדרום היו השערים בְּצִפּוֹן, ואף הם היו
 8 סְמוּכִים בְּמַעֲרָב, לִקְרַן הַצִּפּוֹנִית מִעֵרְבִית, ואלו הם: שַׁעַר יִבְנָה –
 9 שהיה נקרא כן מהטעם שיבואר להלן. שַׁעַר הַקֶּרֶן – שמשם היו
 10 מכניסים את קדשי הקדשים הנשחטים בצפון. שַׁעַר הַנְּשִׁים – שבו
 11 נכנסות הנשים לעמוד או לסמוך על קרבותיהן, ושער מיוחד עשו
 12 לנשים הצנועות כדי שלא יפגעו בהם בני אדם. שַׁעַר הַשִּׁיר –
 13 שדרך שם היו מכניסים את כלי השיר לעזרה. מפרשת המשנה:
 14 וְלִמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שַׁעַר יִבְנָה, לִפִּי שְׁבוֹ יָצָא יִבְנָה בְּנִלּוֹתוֹ – כשיצא
 15 לגלותו כשהגלוהו בנכודנצר, נכנס להשתחוות וליטול רשות ויצא
 16 דרך שער זה.
 17 ואלו הם השערים: שַׁבְּמִזְרָה, שַׁעַר נִקְנֹר שנקרא כן על שם שנעשו
 18 ניסים וְלִדְלוֹתָיו כִּפִּי שְׁשִׁנּוּ בִּפְרָק שְׁלִישִׁי בְּמִסְכַּת יוֹמָא. וְשְׁנֵי
 19 פְּשָׁפְשִׁין – שערים קטנים שאינם גבוהים ורחבים כשאר שערי
 20 הבית, הָיוּ לוֹ אֶחָד מִיְמִינוֹ וְאֶחָד מִשְׁמָאלוֹ, והיו פתוחים לשני
 21 לשכות, לשכת פנחס המלביש ולשכת בית עושי חביתין, ואף
 22 שערים קטנים אלו הם במנין השלושה עשר שערים. וְשְׁנֵי שְׁעָרִים
 23 נוספים היו בְּמַעֲרָב העזרה, וְלֹא הָיָה לָהֶן שֵׁם, לִפִּי שֶׁלֹא הָיוּ נכנסים
 24 ויוצאים בהם כל כך, והם היו עשויים כדי לצאת דרכם לרחבה
 25 שנאחזרי המקדש.
 26 נמרא
 27 הגמרא מביאה מחלוקת כמה שערים היו בעזרה: מִתְּנִיָּתִין –
 28 משנתינו ששנינו בה ששלש עשרה שערים היו בעזרה ובנגדם היו
 29 ההשתחויות, כדעתו של אָבָא יוֹסֶה בֶּן יוֹחָנָן הֵיא, דְּאָמַר שֶׁשֻׁלֵּשׁ
 30 עֶשְׂרֵה הַשְּׁתַּחֲוּוֹת הָיוּ בְּעִזְרָה בִּנְגַד שְׁלִישֶׁה עֶשְׂרֵה שְׁעָרִים. בְּרַם בְּרַבִּנָּן
 31 – אבל לרבנן שסוברים במסכת מידות (פ"א מד) שרק שְׁבַעֶה שְׁעָרִים
 32 הָיוּ בְּעִזְרָה, נמצא שאין משנתינו מתיישבת כדעתם.
 33 הגמרא מבארת לרבנן שהיו רק שבעה שערים, היכן היו שלש
 34 עשרה השתחויות: שואלת הגמרא: עַל דִּעְתֵּין דְּרַבִּנָּן הַסּוֹבְרִים
 35 שרק שבעה שערים היו בעזרה, הרי גם הם מודים ששלש עשרה
 36 השתחויות היו, ולדבריהם היכן היו הַשְּׁתַּחֲוּוֹת הַלָּלוּ. מִתְּנִיָּתִין
 37 הגמרא: כִּי הָיָה דְּתִנִּין תִּנָּן – לפי מה ששנינו במסכת מידות (פ"ב
 38 ג,א) 'שֶׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה פְּרָצוֹת הָיוּ בוֹ' – בסוגר שהוא מחיצה בתוך הר
 39 הבית ונעשה כדי להבדיל בין הר הבית והחיל שֶׁפְּרָצוֹם מִלְכֵי יוֹן
 40 כדי שיוכלו הנכרים להכנס, וְהָיוּ וְנִדְרוֹם בְּנֵי חֲשִׁמוֹנָא, וְנִדְרוֹ בְּנִינָן
 41 שֶׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה הַשְּׁתַּחֲוּוֹת, על כך שסייעו מן השמים לגדור את
 42 פְּרָצוֹת הַיּוֹנוֹנִים, ובכל השתחויה היו מודים ומשבחים להקב"ה על
 43 כך.
 44 שנינו במשנה, 'ולמה נקרא שמו שער המים וכו' רבי אליעזר בן
 45 יעקב אומר, בו המים מפכים ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתן
 46 הבית. הגמרא מביאה ברייתא בענין זה. אומרת הגמרא: כתיב
 47 (זכריה יד ח) 'וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יָצְאוּ מִן חַיִּים מִירוּשָׁלַם וְגו' חֲצִיִּם אֶל
 48 הַיָּם הַקְּדִמּוֹנִי וְחֲצִיִּם אֶל הַיָּם הָאֲחֵרוֹן בְּקִיץ וּבְחֹרֶף יִהְיֶה, ומפרשת
 49 הגמרא את סדר יציאת המים. תְּנִי, נחל המים יצא מִבֵּית קֹדֶשׁ
 50 הַקְּדָשִׁים, וְעַד שִׁמְגִיעֵים הַמַּיִם לְהַפְּרֹקֶת – לצד הפרוכות
 51 המבדילות בין הקודש וקודש הקדשים, יהיה זרם המים דק מאוד
 52 בְּקִרְנֵי מַלְי וְכִלְי – בדומה למיני שבלולים שקרניהם דקים מאוד.
 53 כשתמשיך זרימת המים מן פְּרֹקֶת עַד מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב, תתגבר הזרימה
 54 ויהיה רחבה בְּקִרְנֵי תִּנָּבִים שהם עבים יותר, וככל שהמים יוצאים
 55 הרי הם מתגברים. כשתמשיך זרימת המים מִמִּזְבֵּחַ הַזֶּהָב עַד עֲזָרוֹת,
 56 תתגבר הזרימה יותר ויהיה רחבה בְּחֹשׁ שֶׁל שְׁתֵּי. כשתמשיך
 57 זרימת המים מן הַעֲזָרוֹת עַד מִסְּתָה הַכִּיָּת, תתגבר הזרימה יותר
 58 ויהיה רחבה בְּחֹשׁ שֶׁל עֶרֶב. מִכָּאן וְאֵילָף יהיה זרם המים רחב

פְּעֻמִּים שִׁצְצָא הֵימ הַגְדוּל וְהִצִּיף אֶת הָעוֹלָם, אֶחָד בְּדוֹר אֶחָד וְאֶחָד
 בְּדוֹר הַפְּלִגָּה, כְּמוֹ שֶׁמֶפֶרשׁ הוֹלֵךְ.
 מְבִיאָה הַגְמָרָא מִחֻלּוֹקֶת אֲמוראים עַד הֵיכָן יֵצֵא הֵימ בְּדוֹר אֲנוֹשׁ
 וּבְדוֹר הַפְּלִגָּה: רַבִּי לָעוֹר בִּשְׁשׁ רַבִּי חֲנִינָה אָמַר, בְּרֵאשׁוֹנָה – בְּדוֹר
 אֲנוֹשׁ יֵצֵא הֵימ הַגְדוּל עַד מָקוֹם שֶׁשְׁמוֹ קִלְבְּרִיאָה, וּבִשְׁנִיָּה – בְּדוֹר
 הַפְּלִגָּה יֵצֵא הֵימ הַגְדוּל עַד מָקוֹם שֶׁשְׁמוֹ בִּיפִי בְּרִבְרִיאָה, רַבִּי אֶחָא
 אָמַר בִּשְׁשׁ רַבִּי חֲנִינָה בְּאוֹפֵן אַחֵר, בְּרֵאשׁוֹנָה – בְּדוֹר אֲנוֹשׁ יֵצֵא הֵימ
 הַגְדוּל עַד בִּיפִי בְּרִבְרִיאָה, וּבִשְׁנִיָּה – בְּדוֹר הַפְּלִגָּה יֵצֵא הֵימ הַגְדוּל
 עַד עֵבֶז וְעַד יָפוֹ, וּמְבִיא רַבִּי אַחָא רֵאשָׁא מִן הַפְּסוּק (אִיּוֹב ל"א) 'וְאָמַר
 עַד פֹּה תְּבוֹא וְלֹא תִסִּיף וּפֹא יֵשִׁית בְּגֵאוֹן גְּלִיף', וְדוֹרשׁ רַבִּי אַחָא,
 'עַד פֹּה' כְּמוֹ 'עַד כֹּה', שְׁדוּקָא עַד 'עֵבֶז' תְּבֵא וְלֹא תִסִּיף. 'וּפֹה יֵשִׁית
 בְּגֵאוֹן גְּלִיף', 'וּפֹה' הוּא מִלְשוֹן הָעִיר יָפוֹ לֹמַר שֶׁעַד יָפוֹ אֲשִׁית בְּגֵאוֹן
 גְּלִיף.
 מְבִאֲרַת הַגְמָרָא לִשְׁם מַה צָרִיךְ שֶׁהִמְעִיץ הַיּוֹצֵא מִבֵּית קוֹדֶשׁ
 הַקִּדְשִׁים יִחַל לֵאמֹר דְּגִים הֵימִים שֶׁהוֹכַרְנוּ לַעֲלֵי. מִקְשָׁה
 הַגְמָרָא: יִחַל יִמָּא רַבָּא וְיִמָּא אֲרִבְרָא – בְּשִׁלְמָא מַה שֶׁמֶתְעַרֵּב
 הַמְעִיץ בְּמִימֵי הֵימ הַגְדוּל וְסֶהֱמֵל הוּא בְּשִׁבְלִי לְמִיתָקֵן שֶׁהָרִי הֵם
 מִלְּחוּמִּים וְהִנְחֵל מִמֶּתֶקֶן כְּכַתוּב 'וְנִרְפָּאוּ הַמִּיִּם', אוֹלֵם לִשְׁם מַה
 צָרִיךְ שֶׁהִמְעִיץ יִתְעַרֵּב בְּתוֹךְ יִמָּא דְּמִכְרִיא וּבִימָא דְּסִמְכָא הָרִי
 מִימִימָה מִתּוֹקִים וְאִינִם צָרִיכִים רְפוּאָה.
 מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: הַתּוֹעֵלֶת בְּכָךְ תַּהִיָּה לְרֵבּוּת דְּנֶתָם – שִׁיתְבַּרְכוּ
 הַיָּמִים לִגְדֹל דְּגִים הָרֵבָה, דְּכִתִּיב בֵּיה (יִחְזָקָאל ס"ט) 'לְמִינֵה תִהְיֶה דְנֶתָם
 בְּדָגַת הַיָּם הַגְדוֹל רֵבָה מְאֹד', וְהַתִּיבָה 'לְמִינֵה' מִיּוֹתֶרָה, וְלִכֵּן
 דּוֹרְשִׁים לְמִינֵי מִינִים תִּהְיֶה דְנֶתָם – שִׁידְהוּ בְּהֵם מִינִים הָרֵבָה שֶׁל
 דְּגִים.
 בַּהֲקֶשֶׁר לְבִרְכָּה הַמִּיּוּחָדֶת שֶׁל 'לְמִינֵי מִינִים תִּהְיֶה דְנֶתָם', מְבִיאָה
 הַגְמָרָא: תֵּנִי, אֶמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן נְטַלְיָא מַעֲשֶׂה שֶׁהִלְכְּתִי לְמָקוֹם
 שֶׁשְׁמוֹ צִיִּדוֹן וְהִבִּיאוּ לִפְנֵי יוֹתֵר מִשְׁלֵשׁ מֵאוֹת מִינֵי דְגִים קִטְנִים
 בְּתִמְחוּי אֶחָד – בַּקְעָרָה גְּדוֹלָה אַחַת.
 דָּנָה הַגְמָרָא בְּסִתִּירַת הַפְּסוּקִים בְּנִבּוּאָה זוֹ שֶׁל יִחְזָקָאל. מִקְשָׁה
 הַגְמָרָא: בְּפִסְקוֹס אַחַד נֹאמַר (ס"ט) 'וְנִרְפָּאוּ הַיָּמִים', וּמִשְׁמַע שִׁיתִּרְפָּאוּ
 הַיָּמִים מִמְּלִיחָתוֹם וּיִמְתְּקוּ, וּבְפִסְקוֹ שֶׁלֹּא חֲרִינּוּ נֹאמַר 'בְּצִאֲתוֹ וּיִבְּקִי
 וְלֹא יִרְפָּאוּ לְמֶלֶח נִתְּנָה' וּמִשְׁמַע שֶׁהֵימִים לֹא יִתְרַפְּאוּ, וּמַעֲתָה קֶשֶׁה
 בְּתִיב 'וְנִרְפָּאוּ הַיָּמִים' וְאֵת אֶמְרָת – וְלֹאחֵר מִכֵּן כְּתִיב 'וְלֹא יִרְפָּאוּ'
 הַיָּמִים. מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: מָקוֹם הוּא וְשִׁמּוֹ 'וְלֹא יִרְפָּאוּ', וְלִמְקוֹם זֶה
 לֹא יִבּוֹאוּ מִי הַמְעִיץ כְּדִי שִׁיּוּכְלוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ מִהֶמְלַח שֶׁבּוֹ.
 הַגְמָרָא דּוֹרֶשֶׁת פְּסוּק נוֹסֵף בְּנִבּוּאָת יִחְזָקָאל: בְּתִיב (ש"ס מ"ב) 'וְעָלָה
 הַנַּחֲלָה וְעָלָה עַל שִׁפְתוֹ מִזֶּה וּמִזֶּה כָּל עֵץ מֵאֵכָל, לֹא יִבּוֹל עָלָיו וְלֹא
 יִתֵּם פְּרִי, לְחֲדָשִׁיו יִבְכְּר'. הַגְמָרָא מְבִיאָה בְּרִייתָא בַּעֲנֵן אֵילָנוֹת
 אֵלוֹ: תֵּנִי – שִׁנִּינוּ בְּרִייתָא, אֶמַר רַבִּי יְהוֹדָה, לִפִּי שְׁבָעוּלִים הָיָה
 הַגְּדִילוֹת הָיָה שֶׁהִתְבּוּאָה עוֹשֶׂה פִּירוֹת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים מִתְּשִׁירָה וְעַד
 נִיסָן, וְכִשְׁקוּצָרִים אֶת הַתְּבוּאָה וְזֹרְעִים אַחֲרָת לֹאחֵר הַפֶּסַח
 בְּמִקְוֵמָה, וְאֵילִין עוֹשֶׂה פִּירוֹת לְשָׁנִים עָשָׂר חֳדָשׁ – פַּעַם אַחַת בִּשְׁנָה
 בְּלִבְרָה. אֲכָל לְעֵתִיד לְבֵא הַתְּבוּאָה עוֹשֶׂה פִּירוֹת לְחֹדֶשׁ אֶחָד וְאֵילִין
 עוֹשֶׂה פִּירוֹת לְשָׁנֵי חֳדָשִׁים. מֵאִי מַעֲמָא – מַה הַמְקוֹר לִכְךָ, דְּכִתִּיב
 'לְחֲדָשִׁיו יִבְכְּר' וּמִיַּעוֹט רַבִּים שְׁנִים, וְהִינּוּ שֶׁבִּשְׁנֵי חֳדָשִׁים יִבְכְּר
 הָאֵילִין אֶת פִּירוֹתֵיהֶם, וְכֵשֶׁם שֶׁבְּעוֹלֵם הוּא הַתְּבוּאָה עוֹשֶׂה בְּמַחְצִית
 הַזֶּמֶן שֶׁל הָאֵילִין כִּךְ גַּם לְעֵתִיד לְבּוֹא תַּעֲשֶׂה בְּמַחְצִית הַזֶּמֶן וְהִינּוּ
 בַּחוּדָשׁ אַחֵד.

רַבִּי יוֹסִי חוֹלֵק: אֶמַר רַבִּי יוֹסִי לְחֻלּוֹק עַל רַבִּי יְהוּדָה וְלִקְצֹר אֶת הַזֶּמֶן
 לְעֵתִיד לְבּוֹא בְּמַחְצִית, לִפִּי שְׁבָעוּלִים הָיָה הַתְּבוּאָה עוֹשֶׂה לְשִׁשָּׁה
 חֳדָשִׁים וְאֵילִין עוֹשֶׂה לְשָׁנִים עָשָׂר חֳדָשׁ, אֲכָל לְעֵתִיד לְבֵא הַתְּבוּאָה
 עוֹשֶׂה לְחֻמְשָׁה עָשָׂר יוֹם וְאֵילִין עוֹשֶׂה לְחֹדֶשׁ אֶחָד – לְשָׁלוּשִׁים יוֹם.
 מְבִיא רַבִּי יוֹסִי רֵאשָׁא לְדִבְרֵיהֶם, שָׁכֵן מְצִינוּ שְׁעָשֶׂת – שֶׁעֲשֵׂתָה
 הַתְּבוּאָה פִּירוֹת בִּימֵי יוֹאֵל לְחֻמְשָׁה עָשָׂר יוֹם וְקִרְבַּן מִמֶּנָּה הָעוֹמֵר, וְאִף
 לְעֵתִיד לְבּוֹא יִהְיֶה כֵן, וְכַפִּי שֶׁבְּעוֹלֵם הוּא הָאֵילִין עוֹשֶׂה פִּירוֹת זֶמֶן.
 כְּפוֹל מִתְּבוּאָה כִּךְ גַּם לְעֵתִיד לְבּוֹא הָאֵילִין יַעֲשֶׂה לְשָׁלוּשִׁים יוֹם.
 מְבַרֵּר רַבִּי יוֹסִי מִהִיכֵן יוֹדְעִים שְׁבִימֵי יוֹאֵל כִּי הִיָּה: מֵאִי מַעֲמָא –
 מִנֵּן לָנוּ שֶׁכֵּךְ הִיָּה בִּימֵי יוֹאֵל, שְׁנֹאמַר (יוֹאֵל ב' כ"ג) 'וְכִנִּי צִיּוֹן גִּילוּ
 וְשִׁמְחוּ בַּח' אֱלֹהֵיכֶם כִּי נָתַן לָכֶם אֶת הַמּוֹרָה לְצִדְקָה וְיִוָּדֵד לָכֶם גִּשְׁם
 מוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ בְּרֵאשׁוֹן, שִׁירֵד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַגִּשְׁם הָרֹאשׁוֹן בְּאֶחָד
 בְּנִיסָן וּמִהַתְּבוּאָה שֶׁצִּמְחָה מִגִּשְׁם זֶה הִקְרִיבוּ אֶת הָעוֹמֵר בַּחֲמִשָּׁה
 עָשָׂר בְּנִיסָן, הָרִי שֶׁעֲשֵׂתָה הַתְּבוּאָה בִּימֵי יוֹאֵל לְחֻמְשָׁה עָשָׂר יוֹם.
 הַגְמָרָא מֵיִישֵׁבֶת לְרַבִּי יוֹסִי אֵת הוֹכַחַת רַבִּי יְהוּדָה. מְבַרֵּרַת הַגְמָרָא:
 וְכֵא מִכְּסִיִּים – אִיךְ יִתְרַץ רַבִּי יוֹסִי אֶת הוֹכַחַת רַבִּי יְהוּדָה מִהַפְּסוּק
 'לְחֲדָשִׁיו יִבְכְּר' שְׁמִיעוֹט רַבִּים שְׁנִים וְהֵאֵילָנוֹת עוֹשִׂים לְשָׁנֵי חֳדָשִׁים.
 מִתַּרְצַת הַגְמָרָא: שְׂרָבִי יוֹסִי יִבָּר אֶת הַלְשׁוֹן רַבִּים שֶׁהוּא עוֹלָה עַל
 כִּלּוֹת הַחֲדָשִׁים וְהַפְּסוּק מְבַשְׂרָנוּ שֶׁבָּל חֳדָשׁ וְחֳדָשׁ יִהְיֶה מְבַרֵּר.
 עוֹד נֹאמַר בְּנִבּוּאָת יִחְזָקָאל עַל הַפִּירוֹת וְהָעֵלִים שֶׁיִּצְמַחוּ מִמֵּי
 הַמְעִיץ (ש"ס), 'וְהִיָּה פְּרִי לְמֵאֲכָל וְעָלָיו לְתִרְפוּהָ'. הַגְמָרָא מְבִיאָה
 מִחֻלּוֹקֶת מַהוּ 'לְתִרְפוּהָ'. אֲנוֹמֶרַת הַגְמָרָא: רַבִּי יוֹהָנָן אָמַר, שְׁפִירוֹשׁ
 'לְתִרְפוּהָ' הוּא מִלְשׁוֹן טָרֵף וּזְמוֹן, וְהִינּוּ תִרְפוּהָ מְצִינָן עָלֶיהָ – שִׁידְהוּ
 אוֹכְלִים וּמוֹצִיצִים אֶת לְחֻלּוֹתֶיהָ וְהִנּוּ תִרְפוּהָ מוֹזֶנֶת – וְהָרִי הוּא כְּמוֹ
 שְׁאוֹכֵל מִזְמוֹנֹת.
 רַב וְשְׁמוּאֵל דְּרִשׁוּ 'לְתִרְפוּהָ' נוֹטְרִיקוֹן 'לְהַתִּיר פֹּה' וְנִחֲלָקוּ אִיזֵה פֹה
 מִתִּירִים הָעֵלִים. חֵד אֶמַר לְהַתִּיר פֹּה שְׁלִמְעָלָן – אֵילָמִים הָאוֹכְלִים
 מִמֶּנּוּ מִיד מִתְרַפְּאִים וְיִכּוּלִים לְדַבֵּר. וְחֵד אֶמַר לְהַתִּיר פֹּה שְׁלִמְעָלָן –
 רַחֲמֵם שֶׁל הָעֵקְרוֹת, שֶׁכְּשֶׁאוֹכְלִים מִמֶּנּוּ מִיד מִתְרַפְּאוֹת וְיִכּוּלֹת
 לְהַפְקֵד. רַבִּי חֲנִינָה וְרַבִּי יוֹהָנָן בֶּן לֹוִי אִף הֵם נִחֲלָקוּ בְּמַחֲלוֹקֶת זוֹ,
 אֵלֹא שְׁפִירוֹשׁ אֶת דְּבָרֵיהֶם יוֹתֵר, חֵד אֶמַר לְהַתִּיר פֹּה עֲקָרוֹת וְחֵד
 אֶמַר לְהַתִּיר פֹּה אֵילָמִים.
 שִׁנִּינוּ בְּמִשְׁנָה: 'וְלִעֻמָּן' בְּצִפּוֹן וְכו', וְלִמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שֶׁעַר יִכְנִיָּה
 שְׁבו יֵצֵא יִכְנִיָּה בְּגִלְתּוֹ. הַגְמָרָא מְבִיאָה מַעֲשֶׂה בַּעֲנֵן זֶה. מִסְפֶּרַת
 הַגְמָרָא: אֵת מוֹצֵא בִּשְׁעָה שֶׁעָלָה בְּנִבְכְּדָנָאצֵּר לְבָאן – לֹאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל
 כְּדִי לְסַלֵּק אֶת הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָכִן שֶׁהִמְלִיךְ בְּמָקוֹם אֲבִיו הַמֶּלֶךְ יְהוֹשִׁיָּהוּ,
 כֹּא בְּנִבְכְּדָנָאצֵּר וְיִשָּׁב לוֹ בְּרוֹפְנֵי שֶׁל אֲנַטוֹכִיא – בְּתוֹמָה שֶׁל הָעִיר
 אֲנַטוֹכִיא, וְיִצְאָה מִנְּהַרְדִּין גְּדוֹלָה לְקִרְאָתָהּ, וְאֶמְרָה לוֹ – וְשִׁאלוּהוּ
 הָאֵם הֵנִיעַ וְיָמֵן הִנִּיתָ הֵנָּה לְחֵרֶב – הָאֵם אַתָּה רּוֹצֵה לְהַחֲרִיב אֶת
 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֶמַר לָהֶן בְּנִבְכְּדָנָאצֵּר, לֹא בָאִיתָ לְהַחֲרִיב אֶת הַבֵּית
 אֲלֹא לְסַלֵּק אֶת יוֹהֵיכִין וְלִכֵּן אוֹתוֹ שֶׁהִמְלַכְתָּ עָלֵיכֶם תִּנְהוּ לוֹ יֵאָמֵר
 הוֹלֵךְ. כֹּא וְאֶמְרוּ לִיחֲזִיקִין מֶלֶךְ יְהוּדָה, בְּנִבְכְּדָנָאצֵּר בָּעֵי לָךְ – מִבְּקֶשׁ
 שֶׁנִּמְסוֹר אוֹתָךְ לוֹ. כִּיֵּן שֶׁשְׁמַע יְהוֹיָכִין מִתֵּן כֹּךְ, נָטַל מִפְּתַחְתּוֹ שֶׁל
 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עָלָה לָנֹו שֶׁל הֵיכָל, אֶמַר לְפָנָיו, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם,
 לְשַׁעֲבֵר הִינּוּ נֶאֱמָרִים לָךְ וְהִיוּ מִפְּתַחְתּוֹתֶיךָ מְסוּרִין לָנוּ, עֲבָשִׁיו שְׁאִין
 אֲנוּ נֶאֱמָרִים חֲרִי מִפְּתַחְתּוֹתֶיךָ מְסוּרִין לָךְ.
 תִּרְנִי אֲמוֹרָאִין – שְׁנֵי אֲמוֹרָאִים נִחֲלָקוּ מַה אֵירַע עִם הַמִּפְתַּחְתּוֹת, חֵד
 אֶמַר וְרָקֵן לְהַמְפַּתְחוֹת כִּלְפֵי מַעֲלָה וְעוֹד – וְשׁוֹב לֹא יִרְדּוּ. וְחֵד אֶמַר
 כֹּכָא – יִרְדָּה מִן הַשָּׁמַיִם בְּמִין דִּי וְנִסְתַּלֶּת מִיָּדוֹ. כִּיֵּן שְׁרָאוּ כָּל

שקלים דף יז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) קכט

לקיים את מצוות 'ביום השבת יערכנו לפני ה' (ויקרא כד ח). אָמַר לוֹן
 – ענה להם רבי אילא, בְּתִיב (שמות כה ל) 'וְנִתַּתְּ עַל הַשְּׁלֶחָן לֶחֶם פָּנִים
 לְפָנֵי תְּמִיד' ואנו מרבים מכך שתמיד צריך להיות מונח לֶחֶם פָּנִים
 ואֲפִילוּ כשהוא פָּסוּל עליו להיות מונח, ולכן יש להניח את הלחם
 הישן עד שיאפו את החדש.
 אורך בית המקדש כולל בית קודש הקדשים הוא ששים אמה
 ורחבו עשרים אמה. אורך בית קודש הקדשים בפני עצמו הוא
 עשרים אמה ואורך ההיכל הוא ארבעים אמה.
 מלבד המנורה והשולחן שעשה משה ושעמדו בהיכל, היו בהיכל
 עוד עשרה שולחנות ועשר מנורות שעשה שלמה המלך, וככתוב
 (דברי הימים ב' ד טז) 'וַיַּעַשׂ אֶת מְנוֹרוֹת הַזָּהָב עֶשֶׂר כַּמִּשְׁפָּט וַיִּתֵּן
 בַּהֵיכָל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמָאל. וַיַּעַשׂ שְׁלֹחָנוֹת עֶשְׂרֵה וַיִּנָּח
 בַּהֵיכָל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמָאל'. רוחב כל שולחן הוא אמה
 וארכו שתי אמות, וגם אורך המנורות הוא שתי אמות.
 אם כאמור רוחב ההיכל הוא עשרים אמה, הרי שכלפי העומד
 בפתח ההיכל שבאמצע כותל המזרח יהיו עשר האמות שממין
 נקראים 'צלע צפונית' ושם הוא מקום השולחנות, ועשר האמות
 שמשמאל נקראים 'צלע דרומית' ושם הוא מקום המנורות.
 סוגיא זו דנה במיקומם המדויק של עשרת המנורות ועשרת
 השולחנות בהיכל בית המקדש לצד מיקום השולחן והמנורה
 שעשה משה אשר הוא נקבע בפסוק (שמות כו לד), 'וַשְׁמַתְּ אֶת
 הַשְּׁלֶחָן מִחוּץ לְפָרְכָת וְאֶת הַמְּנֹרָה נָכַח הַשְּׁלֶחָן עַל צִלְע הַמִּשְׁכָּן
 תִּמְנֶנָּה וְהַשְּׁלֶחָן תַּתֵּן עַל צִלְע צָפוֹן'.
 הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בענין השולחנות בבית המקדש.
 אומרת הברייתא: עֶשְׂרֵה שְׁלֹחָנוֹת עָשָׂה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ,
 דְּבִתְיָב (דברי הימים ב' ד ח) 'וַיַּעַשׂ שְׁלֹחָנוֹת עֶשְׂרֵה וַיִּנָּח בַּהֵיכָל חֲמִשָּׁה
 מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמָאל'.
 הגמרא מפסיקה את הברייתא ומבררת מה פירוש הכתוב 'חֲמִשָּׁה
 מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמָאל'. מבררת הגמרא: אֵין תִּימָר – אם תאמר
 שהשולחנות היו מסודרים לאורכם בשורה אחת מצפון ההיכל
 לדרום ההיכל ונמצא שחֲמִשָּׁה מתוך השולחנות הם בְּדָרוֹם –
 משמאל הפתח וחֲמִשָּׁה שולחנות הם בְּצָפוֹן – בימין הפתח, יהיה
 קשה, וְהֵלֵא אֵין הַשְּׁלֶחָן כָּשֶׁר אֵלֶּא כשהוא עומד כַּצֵּד צָפוֹן שְׁנֵאמַר
 'וְהַשְּׁלֶחָן תַּתֵּן עַל צִלְע צָפוֹן', וכאן ישנם חמשה שולחנות שעומדים
 משמאל הפתח בצלע הדרומית. אם כן מָה תִּלְמוּד לזָמַר – מה
 כוונת הפסוק 'חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמָאל'.
 מבארת הגמרא: אֵלֶּא, עוֹשֶׂת השולחנות שעשה שלמה היו
 מחולקים לשתי שורות נפרדות, כל שורה בת חמשה שולחנות
 ובין שורות אלו עמד שולחנו של משה. אלא שעדיין ניתן לסדר
 את שתי שורות השולחנות בשני אופנים, כפי שיבואר להלן
 שנחלקו בזה רבי ורבי אלעזר. ודעתו של תנא דידן הוא כדעת רבי
 אלעזר שמצפון לדרום היו מונחים, ולדעה זו יש שתי שורות
 שבכל אחת מהן יש חמשה שולחנות העומדים לאורכם מצפון
 לדרום במערב הצלע הצפונית של ההיכל, וביניהם במרחק של
 שתי אמות ומחצה מכל שורה עמד שולחנו של משה, נמצא שמן
 הצד היו חֲמִשָּׁה שולחנות מִיָּמִין שְׁלֹחָנוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וחֲמִשָּׁה שולחנות
 מִשְּׂמָאלוֹ של שולחן משה.
 למרות שאורך כל שולחן הוא שתי אמות ובאם יש בכל שורה רק
 חמשה שולחנות הרי שאורכם הכללי הוא עשר אמות הנכנסות
 בשלמות בתוך צלע הצפונית, מכל מקום במציאות היה אורך כל
 שורה קצת יותר מעשר אמות, שהרי אי אפשר לצמצם שלא יהיה
 ריווח בין שולחן לשולחן, ונמצא ששתי שורות השולחנות היו
 נכנסות במקצת לתוך הצלע הדרומית הפסול לעמידת השולחן.
 ממשיכה הברייתא ואומרת: אֵף עַל פִּי בֵּן שהשולחנות נמצאים
 ברובם המכריע בתוך הצלע הצפונית, מכל מקום לֹא הָיָה מִסְפָּד
 את לחם הפנים אֵלֶּא דווקא בְּשולחן שֶׁל מֹשֶׁה בְּלִבָּד שהוא היה
 עומד כולו בתוך הצלע הצפונית, שְׁנֵאמַר (מלכים א' ז טז) 'וְאֵת
 הַשְּׁלֶחָן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים', ממה שנאמר 'הַשְּׁלֶחָן' בלשון יחיד,

חֹרֵי – השרים והחשובים שבארץ יהודה, בֵּן – שמן השמים
 הסכימו לדברי יהויכין, עָלוּ לְרֹאשׁ גְּבוּלֵיהֶן וּנְפְלוּ וַתֵּת, הָיָה הוּא
 דְּבִתְיָב (ישעיה כב א) 'מִשָּׂא גִיא תִּיּוֹן מִה לֶךְ אָפּוּא בִּי עֲלִית בְּלֶךְ
 לַגְּנוֹת. תִּשְׁאֹת מִלֵּאָה עִיר הוֹמָתָה וְגו' קִרְיָה עֲלִיקָה חֲלָלִיךְ לֹא חֲלָלִי
 חֶרֶב וְלֹא מָתִי מִלְחָמָה' והיינו שמתו לא מחרב או ממלחמה אלא
 מנפילה מהגגות.

הלכה ג – משנה

בתחילת הפרק שינו שיהי שלשה עשר שולחנות במקדש.
 משנתינו מרחיבה בענין שולחנות אלו, ממה הן עשויות, למה היו
 משמשות, והיכן עמדו בבית המקדש. אומרת המשנה: שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר
 שְׁלֹחָנוֹת הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ. מפרטת המשנה: שְׁמוֹנֶה שולחנות שֶׁל שִׁישׁ
 עמדו בְּבֵית הַמִּשְׁכָּתִּים בצפון המזבח ששם שוחטין, שְׁעָלֵיהֶם
 מְרִיחִין אֶת הַקְּרִבִּים של הקרבנות לאחר שכבר ניקו אותן מהרפש
 בלשכת המדיחין, והיו של שיש לפי שהוא צונן ומקרר את הבשר
 שעליו שלא יסריח.
 ושנים שולחנות נוספים עמדו בַּמִּעֲרָב הַקָּבֵשׁ, אֶחָד שֶׁל שִׁישׁ וְאֶחָד
 שֶׁל כֶּסֶף. עַל שֶׁל שִׁישׁ נִתְּנִין אֶת הַקְּרִבִּים של הקרבנות לאחר
 שניתחו והדיחו אותם קודם שהעלום הכהנים על הכבש, ולכן היה
 השולחן עשוי משיש כדי שיקרר את הבשר שעליו שלא יסריח.
 וְעַל שֶׁל כֶּסֶף היו נותנים תשעים ושלוש כִּלִּי שָׂרֵת העשויים מכסף
 וזהב שאותם היו מוציאים בבוקרו של כל יום לצורך עבודת היום.
 ושנים שולחנות נוספים עמדו בְּאֹמֶל מִכְּפָנִים – בתוך האולם עַל
 פְּתַח הַבַּיִת, אֶחָד שֶׁל שִׁישׁ וְאֶחָד שֶׁל זָהָב. עַל שֶׁל שִׁישׁ נִתְּנִין לֶחֶם
 הַפָּנִים בְּבִנְיָתוֹ – בכל ערב שבת לאחר שנאפה, והיה מונח שם
 עד למחרת ביום השבת שבו היו מסדרים אותו על השולחן
 בהיכל. וְעַל הַשְּׁלֹחָן שֶׁל זָהָב היו נותנים את מערכת לחם הפנים
 הישנה בְּצִיָּאתָהּ – לאחר סילוקו מהשולחן, והיה מונח שם עד
 שהיה מתחלק לכהנים, והטעם שהיה מונח על של זהב ביציאתו
 הוא לפי שְׁמֻעָלִין בְּקֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין, וכיון שהיה מונח בהיכל על
 השולחן של זהב לא היו מורידים אותו להניחו על של שיש או על
 דבר הפחות מזהב. ועוד שולחן אֶחָד שֶׁל זָהָב היה מִכְּפָנִים – שולחן
 של משה המונח בהיכל שְׁעָלָיו מונח לֶחֶם הַפָּנִים תְּמִיד.

גמרא

שינו במשנה, 'על של שיש נותנים לחם הפנים בכניסתו'. מביאה
 הגמרא ברייתא שחולקת על זה: תֵּנִי, עַל שולחן שֶׁל כֶּסֶף היה
 מניחים את לחם הפנים בכניסתו. רבי יוסי אמר בְּשֵׁם רבי שְׁמוּאֵל
 בֶּר רַב יִצְחָק, ואילו רבי תַּנְיָה מְטִי בָּה – היה אומר זאת בְּשֵׁם רבי
 יוחנן, לִית בָּאֵן שֶׁל כֶּסֶף – התנא של משנתינו אינו סובר שהיה
 השולחן של כסף אלא של שיש, וטעמו בכך הוא מִפְּנֵי שֶׁהוּא
 מְרִיחֵה – שהכסף יכול לחמם את לחם הפנים ולהביאו לידי
 עיפוש, ולכן סוברת המשנה שהשולחן היה משיש שהוא צונן.
 הגמרא מקשה על התנא של משנתינו שסובר שהיה השולחן
 משיש. שואלת הגמרא: לֹא בֵּן תֵּנִי – וכי לא כך שינו בברייתא, וְ
 אֶחָד מִן הַנָּסִים שֶׁנֶּעֱשׂוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁבָּשָׂם שְׁהָיוּ מְנִיחִין אוֹתוֹ –
 את לחם הפנים על השולחן חוּם – כשהוא חם, כִּד הָיוּ מוֹצִיאִין
 אוֹתוֹ מהשולחן חוּם – כשהוא חם, שְׁנֵאמַר (שמואל א' כ א) 'לְשׁוֹם
 לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הַקֹּהֵן', ואם כן גם אם היו נותנים את לחם הפנים
 בכניסתו על שולחן של כסף לא היה הלחם מתעפש מכח הנס
 שנעשה בו, ולשם מה היו צריכים שהיה של שיש. מתרצת
 הגמרא: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֵּן לֹוֹי אָמַר, אֵין מוֹבִירִין מַעֲשֵׂה נָסִים – הניחו
 את הלחם על של שיש לפי שאין סומכים על הנס ולפיכך היו
 צריכים לעשות בדרך הטבע שלא יתעפש הלחם.
 מוסיפה הגמרא לדרן בענין לחם הפנים: בני הישיבה בְּעֵינֵן קוֹמִי –
 שאלו לפני רבי אֵלֶּא, מה יהיה הדין באופן שלא יהיה שֵׁם לֶחֶם
 הפנים חדש לסדר על השולחן בהיכל, מָהוּ לְהַנִּיחוֹ את הלחם
 הפנים הישן לְשֵׁבֶת הַבָּיָה, שיסלק את הלחם ויחזור וערכו מחדש

המשך ביאור למסכת שקלים ליום שני עמ' ב

1 הרי שרק שולחן אחד כשר לסידור לחם הפנים, ואיזה הוא, 'אֲשֶׁר
2 עָלָיו' היה נמצא הלחם מעולם והיינו שולחנו של משה.
3 רבי יוסי בר רבי יהודה חולק: רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, סידור
4 שתי שורות השולחנות לא היה כדעת רבי אלעזר מצפון לדרום,
5 אלא כדעת רבי הסובר שממערב למזרח היו עומדים. ולדבריו
6 השורה הראשונה עמדה לארכה ממערב למזרח בחציו הפנימי
7 של הצלע הצפונית במרחק שתי אמות ומחצה מהקיר הצפוני.
8 לאחר רוחב שורת השולחנות שהוא אמה הפסיקו שתי אמות
9 ומחצה בינם לשורה נוספת של חמשה שולחנות. ושולחנו של
10 משה לא עמד ביניהם ממש אלא משוך מהם לצד מערב כנגד
11 האויר שבין שתי השורות וובכך עמדו חמשה שולחנות מימין
12 שולחנו של משה וחמשה שולחנות משמאלו. נמצא שרוחב כל
13 שורות השולחנות יחד היה שבע אמות בלבד, והיו כולם בתוך
14 הצלע הצפונית הכשירה לסידור לחם הפנים, ולכן עַל פִּי הָיָה
15 מְסֻדָּר – כל שולחן מאחד עשרה השולחנות היו כשרים לסידור
16 לחם הפנים ובכל פעם היה יכול לסדר על שולחן אחר, שְׁנֵאמַר
17 (דברי הימים ב' ד יט) 'וְאֵת הַשְּׁלֻחָנוֹת וְעָלִיהֶם לֶחֶם הַפָּנִים', ממה שנאמר

18 'הַשְּׁלֻחָנוֹת' לשון רבים משמע שכולם כשרים לסידור. ואילו תנא
19 קמא מתרץ שכוונת פסוק זה הוא לאותם השולחנות שעליהם היו
20 מניחים את לחם הפנים בכניסתו וביציאתו.
21 מביאה הגמרא את החולקים במחלוקת זו שבה נחלקו תנא קמא
22 ורבי יוסי בי רבי יהודה: תָּנִי, מְזַרְחָ וּמַעְרָבָ הָיוּ נְתוּנִין – שתי שורות
23 השולחנות היו מונחים אורכן לאורך ההיכל מצד מערב אל צד
24 מזרח, דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, צָפוֹן וְדָרוֹם הָיוּ
25 נְתוּנִין – שתי שורות השולחנות היו מונחים ארכן לרוחב ההיכל
26 מצד צפון אל צד דרום.
27 ובמחלוקת זו תלוי דין הסידור בכל השולחנות, מָאֵן דְּאָמַר מְזַרְחָ
28 וּמַעְרָבָ – לדעתו של רבי נִיחָא, פּוֹלְחֵן רְאוּיָן לְשִׁירוֹת – אכן כל
29 השולחנות כשירות לסידור שכן הם כולם בתוך הצלע הצפונית,
30 ואילו מָאֵן דְּאָמַר צָפוֹן וְדָרוֹם – לדעתו של רבי אלעזר הרי נִמְצָא
31 שְׁלָחַן פְּדָרוֹם – ששתי שורות השולחנות נמשכות במקצת אל תוך
32 הצלע הדרומית, ולכן שולחנות אלו אינם כשרים לסידור ולא היה
33 מסדר אלא בשל משה בלבד.